

Петар II Петровић Његош

Огледало српско

I

У овом документу објавили смо песме за које се сматра да их је написао сам Његош. У фајлу [Огледало српско II](#) дали смо остале песме.

-
- [Сјени Александра Пушкина](#)
 - [Предисловије](#)
 - [Бој на Мартиниће](#)
 - [Освета ускочка](#)
 - [Похара Жабљака](#)
 - [Погибија Бефир-Бега Бушатлије](#)
 - [Удар на Салковину](#)
 - [Освета Јакше Капетана](#)
-

Сјени Александра Пушкина

Над звјезданим многостручним сводом,
над домаком умнога погледа,

под врховним небосклоном неба,
гдје се млада непрестано сунца,
искресана руком магическом
општег творца, сипљу ројевима:
тамо се је твој гениј зачео
и пјевања миром помазао;
откуд зора сине над природом,
одонуд је к нама долетио.
Сретњи пјевче великог народа,
твоме праху земном свештеноме
собраће ти витешки подвизи
пред дивнијем ступају олтаром.

Владика црногорски

Предисловије

Наше народне пјесне не требају никаква предговора за своју препоруку, јер сад хвалити их пред свијетом, то би било понаврати оно што су већ давно о њима казали многи, и наши славјански и других народа, научени људи, који су их праведно похвалили и у звијезде подигли, а неки и успоредили их с Омировима и Осијановима пјеснама. За црногорске пјесне може се рећи да се у њима садржава историја овога народа, који никакве жртве није поштедио, само да сачува своју слободу. Истина да поезија на неким мјестима понешто увеличава подвиге Црногораца; но на многима и важнијима држи се строго точности. Од црногорскијех пјесанах што сад на свијет излазе, ово није ни десети дио; но главни бојеви од 1702.

сви су готово. Унапријед настојаће се да се објелодане и она јунаштва о којима сад овдје није споменуто.

А што нема печатана имена тко је ове пјесме скупио, узрок је томе што их није један само човјек купио и писао, него су скупљене овако: кад би какав пјевач овдје на Цетињу испијевао пјесну добро, одмах би се повео у ког писара да је напише; дакле, не може се један назвати њиховим скупитељем.

Пјесме пак о бесмртним подвизима књаза и избавитеља Србије Карађорђа и његовијех храбријех војводах преписане су из пјесмарице већ печатане.

Цетиње, у Црној Гори, на Благовијест 1845. год.

Бој на Мартиниће

(1832. г-од. 23. априла)

Санак снила млада попадија,
баш сокола попа Радовића
из крајичног села Мартинића,
сан саснила на равно Штитово:
ђе се облак подигнуо густи
од крвавог Скадра царевога,
иде облак преко Малесије,
и Зете се Земље дохватио,
Зету мину и ње Подгорицу,
доклен Спужу на крајину дође;
отлен пође селу Мартинићу;

ту на село облак починуо,
сташе муње из њег' сијевати
и грмјети планински громови:
Доње Село муње изгорјеше,
а на Горње чавке попадаше,
"мене, браћо, очи извадише,
и мојијем младим осам снахах,
мојим снахам' и мојим јетрвам';
него вјетар ка и огањ пухну
од Горњега Села и од цркве,
те из њега чавке подигнуо,
у густе их облак угонио,
сагна с' облак досред поља равна;
у то други пухну од Жупине,
трећи вјетар од воде Слатине,
те зајмише маглу преко Спужа."
Кад ђевери снаху разумјеше,
од Спужа су војску опазили,
турску војску Намик-паше главом,
са својијем Ћехај-бегом сином;
одма танке пушке истурише,
а чобане браћу покликосе:
"Хај на ноге, браћо наша јадна,
ев' на село Турци ударише,
хоте нама село изгорјети
и све наше робље поробити,
све јунаштво наше похабати!"
Кад чобани пушке разумјеше,
ончас они на ноге скочише,
потрчаше зеленом планином,
брзо трче, више села доше.
А кад јадно село погледаше,
ал' га црна тама притиснула,

свуђ по њему Турци халакају:
Доње Село огњем сагорјели,
а у Горње пламе пренијели,
свиколици јуриш учињели,
и од њега нешто опаљели.
Али јунак из магле кликује,
по имену попе Радовићу,
он кликује до два братучеда:
"Хај, ће си ми, Стефо и Гаврило,
што чините тер још не дођосте?
село нама Турци изгорјеше,
осам братах нама посјекоше
и робље ће повест свеколико.
Бранио сам што сам боље мога,
али су ме ране допануле,
љуте ране, сад ћу погинути;
убило ме троје синцирлијах:
једне су ми ногу откинуле,
друге руку десну из раменах,
а треће ми срце изгорјеле -
умријет ми није жао сада,
јера сам се добро замјенио;
него јуриш, ако ме чујете,
јер ми Турци однијеше главу."
Оно чуше Стефане и Гајо,
баш са тридест дружине чобанах;
у јунаках срца попуцала,
па удрише сложено на крвнике,
побише се огњем из пушаках.
У то Турци плећи обратише
и низ село грдни утекоше;
ћерају их тридесет чобанах,
док у поље саћераше Турке

тридест главах њима откидоше.
То кад виђе Намик Алил-паша
јере Турци плећи окренуше,
у два реда низам поставио,
три хиљаде пјешца и коњика,
поче село бити топовима.
У то индат Мартинићу дође
од Пиперах и Бјелопавлићах,
мален индат: осам стотин другах;
како доше, на Турке удрише,
убише се пољем по низаму;
док и поље низам оставио,
с њиме паша и остала војска.
И ту паши мало бог помога,
јер га коњске ноге унијеше
и Спужа га врата затворише.
Брђани се натраг повратише
и погипшу браћу покопаше.
Сваки оде на своје дворове,
дијелећи пушке срмајлије,
јатагане и свитне доламе.
Десетину браће укопаше,
толико их ранах допадоше;
а Тураках у тај бој погибе
сто шездесет и четири друга,
и триста их рањенијех бјеше.
Нек се хвали Намик Алил-паша
честитоме цару од Стамбола,
и његову мухур-сахибији,
који му је низам поклонио
да њим хара црногорска села
и да лаве чини воловима.
Ал' дичи се, село Мартиниће!

Мартинићи, српски соколићи,
ви царева паше исправљате
са пуцима вашијех брешаках
да се не би који преварио
и у дубље с војском загазио
да султану љепши дар понесе,
а да бињиш црвени пригрне,
ол' пригрне ол' остави чапру,
ка су досле многи оставили
и како ће вазда, ако бог да,
докле траје крсах и пушаках
и ђетићах јуначкијех срцах
у слободној српској Гори Црној
што зависи од јединог бога
и од свога духа витешкога.

Освета ускочка

(1834. год.)

Књигу Драго Лопушина пише
од Селацах, мјеста хајдучкога,
оправи је у Морачу Горњу,
а на руке своје побратиму,
побратиму Мине Радулову:
"О војвода, на крст побратиме!
Мож ли знати, давно није било,
када дође паша на Дробњаке,
Дробњаци се њему предадоше
и пашину руку прихватише,
и даше му данке и хараче.
То не стаде за пуну неђељу,
на вјеру нас Турци преварише:

удрише нам седам муселимах,
посјекоше, робље поробише,
а велика мала заузеше,
и живијем огњем изгорјеше:
посјекоше главу од Ускоках,
Вујачића Петра капетана,
око њега седамнаест главах.
Ја на пашу не имам жалости,
јер у њега остаде невјера,
платио је пријед на Морачу;
него нама остаде невјера
у Никшићах, у наших комшијах.
Ситна ме је књига допанула
од Дробњаках, од племена јака,
од војводе Карацића Шуја:
јесу пошли од Никшићах Турци,
јесу двадест и више четири,
а пред њима Скочић барјактаре;
минули су Турци у Таслицу
да догоне храну на самару.
Но кад ситну бурунтију примиш,
хитро ђипи на ноге лагахне
и покупи војске неколико,
хајде к мене у Јаворје равно,
дако би нам бог и срећа дала
да Ускоке браћу осветимо."
Кад војводи ситна књига дође,
он се јави Мијату сердару,
све му каже што му књига пише;
договорно књиге направише,
једну књигу у Морачу Доњу,
а на руке Митру калуђеру:
"Чујеш добро, Митре калуђере,

покупи ми Доњеморачане,
брже с њима у Јаворје равно!"
Ону посла, другу направио,
а шиље је у Ровца камена,
у Дубоко Дурковић Вучини:
"О Вучина, од Роваца кнеже,
покупи ми педесет Ровчанах,
хајде с њима уз Лолу планину,
доклен доћеш у Јаворје равно!"
Ону посла, трећу накитио,
а шаље је у мјесто хајдучко,
у хајдучко мјесто у Љевишта,
а на руке кнезу Миловану:
"Покупи ми Ускоке јунаке
и не остав' сивога сокола,
баш сокола Јакшу Гачанина,
који згађа у планину кланце
у поноћи као усред подне."
Кад војвода књиге разаслао,
он окупи Горњеморачане,
с њима пође уз Морачу Горњу,
доклен дође на Јаворје равно;
а ево ти Митра калуђера
и за њиме Доњеморачани;
а ево ти Дурковић Вучина
и за њиме шездесет Ровчанах;
а ево ти кнеза Милована,
а за њиме Јакша Гачанине,
а за Јакшом шездесет Ускоках,
све голога момка нежењена,
који може стићи и утећи,
а на муку друга причекати,
на запету пушку дочекати,

а турачку главу уграбити.
Кад се Срби наједно састаше,
ту су Срби рахат учинили,
међу собом игру затурили,
скок скакаху, а камен метаху,
а гађају нишан на бјељегу;
док их био данак оставио,
а тамна их ноћца приклопила,
буљубаше на ноге скочише,
за њима се војска подигнула,
и сва војска низ Сеоца мину,
доклен војска у Тушину сиђе,
а под кулу попа Милутина.
Али зове Драго Лопушина,
зове Драго Милету сердара:
"Јеси ли ми на бијелу кулу?"
На кулу се јунак нагонио,
а скочио како соко сиви.
Ал' му вели Лопушина Драго:
"О Милета, наша перјаницо,
мож ли знати, давно није било,
кад нас лани преварише Турци
на мир вељи и на божју вјеру,
на Сеоца наша ударише,
на Сеоца на село Малинско,
поробише, главе посјекоше -
а што ћу ти лакрдију дуљит,
а све знадеш што су учинили -
и јошт тебе раном обранише?
Но на ноге, наш сиви соколе,
да идемо равној Буковици
да чекамо од Никшићах Турке,
ако би нам бог и срећа дала,

да невјеру нашу осветимо, -
минули су у Таслицу Турци."
А Милета на ноге скочио,
узе с собом седам осам другак.
Она војска низ Тушину мину
и пријеђе воду Буковицу,
па уљеже у Ивицу војска.
У Ивицу Срби починули,
а добру су стражу поставили,
добру стражу Јакшу буљубашу,
те ми чува равну Буковицу,
чува јунак они дан до подне.
А кад било дневи око подне,
стаде јека равне Буковице,
а ево ти од Никшићах Турци:
има пуно тридесет грађанах,
на тридесет хатах и парипах,
и за њима тридесет сејсанах,
те ћерају робу за Никшиће.
Стоји фиска хатах и парипах,
а бијесни Турци поп'јевају,
не би река јере су тридесет,
но јере је стотина пулана.
Брже Јакша у дружину пође
и војводи од истине каже.
Када Срби Јакшу разумјеше,
она војску низ Ивицу сиђе
на краву воду Буковицу.
Сташе Срби војску уређиват:
пред једном је Митар калуђере,
и за њиме војске неколико,
и пријеђе воду Буковицу,
докле дође равној Сињавини,

да претече од Никшићах Турке
да не бјеже к равну Колашину;
пред другом је Јакша Гачанине,
и за њиме војске неколико:
и он воду Буковицу мину,
да он чува од Никшићах Турке,
кад би Срби кавгу заметнули,
да у Пјевља не утеку Турци,
у Пјевљима у турскоме граду;
пред трећом је Милета сердаре,
и за њиме војске неколико:
и он сједе крај Буковице,
око њега војске неколико,
да он чува од Ивице Турке,
кад би Срби заметнули кавгу,
да Ивицом не утеку Турци;
пред четвртој Миња војвода
с побратимом Лопушином Драгом,
и за њиме војске неколико:
да затече од Никшићах Турке.
И овако збори војвода:
"Немој који затурити кавгу
док не пукне мога цефердара,
хоћу гађат Скочић-барјактара,
не би ли ни бог и срећа дала
да осветим Петра капетана."
Сви га Срби дивно послушаше,
све се скриво у лист и у траву.
А ево ти од Никшићах Турци,
а пред њима Скочић барјактаре
на лабуда ка на горску вилу;
ђе ми нагна претила лабуда
на јунака Мињу Радулова -

војвода га гађа цефердаром.
Пуче пушка ка да прогрімјело
и погоди Осман барјактара
међу токе у прси широке,
убила га зрна на синцире,
зададе му Србин рану ружну,
проз Турчина сунце огријало -
паде Турчин на зелену траву.
Како пуче пушка војводина
а погибе Осман барјактаре,
ала банда завргла се кавга:
пушке пучу, крв се пролијева,
пролијећу коњи без Тураках.
Обратише Турци Колашину,
и бране се огњем из пушаках,
дочека их Митре калуђере,
убише се бојем жестокијем;
обратише Турци пут Пјеваљах,
дочека их Јакша буљубаша,
око Јакше војске неколико,
убише се бојем жестокијем,
обратише уз Ивицу Турци,
дочека их Милета сердаре,
побише се бојем жестокијем.
Што утече Мињи војеводи,
не утече Митру калуђеру;
што утече Митру калуђеру,
не утече Јакши буљубаши;
што утече Јакши буљубаши,
не утече Милети сердару;
посјекоше, нико не утече:
ево тридест главах на гомилу!
И не жале тридест на гомилу,

но утече Марун на кобилу,
а ћера га соко тица сива,
соко тица Вујачићу Туро,
уз Ивицу зелену планину;
он га ћера, утећ му не ћаше,
но га Марун богом братимио:
"Богом брата, Вујачићу Туро,
не изгуби брата ришћанина!"
Часнијем се крстом прекрстио;
већ кад се је Турчин прекрстио,
и утече Ивицом планином
да он каже тамо у Никшиће
како му је у Таслицу било.
Богу хвала, Срби задобише,
задобише мејдан на крајину
и здраво се натраг повратише;
доклен војска на Тушину дође;
ту је војска починула дивно
и лијепо шићар дијелила,
око свашта те се погодише.
А кад су се погодили дивно,
али вели Лопушина Драго:
"О војвода, мио побратиме,
да ми ситну књигу направимо,
шиљимо је граду у Никшиће,
а на руке Осман капетану
на овоме да се умиримо:
да невјеру нашу пребијемо
коју су нам Турци учинили
за њихову бруку и грдило,
а нашега мала великога
за његову дробну трговину;
а остале Турке и Ускоке:

да пребије Петра капетана
за његова Осман барјактара,
а остале једног за другога.
Право није, ма лијека није!"
И ту Срби шенлук учинише
и тридесет главах донесоше
на крајину у Морачу Горњу.

Похара Жабљака

(1835. год. 10. марта)

Санак снила диздар-агиница,
вјерна љуба диздар Јакуп-аге,
у Жабљаку граду крајичноме:
ђе се густе облак подигнуо
од кржаве српске Горе Црне
и покрио града од Жабљака,
на град кишу крваву пустио;
ђе из њега муње сијеваху,
а огњене муње и громови;
ђе су Жабљак муње попалиле,
а громови на њем разорили
диздарове дворе и сараје;
а из таме ђено загракаше
по бедему дванаест орловах,
ђе је до ње један долетио,
прекрио је крвавом марамом.
Тек на бедем они загракаше,
виђе када, виђеће је јади!
ђе стадоше хитро долетиват
соколови од српске крајине,
на веља се јата савијати

по тврдоме граду жабљачкоме.
Женска страна свака страшљивица:
тек што снила, на ноге ђипила
из миндера и мека душека,
искрај свога диздар Јакуп-аге,
пак ишћера ватру на кресиво,
те упали воштану свијећу.
Ал' се ага није пробудио,
веће трудан у миндеру спава,
е се Туре бјеше уморило
играјући хата четвртака
по широку пољу Ћемовскоме,
с господом се на цилит бијући.
Не смије га млада пробудити,
е је ага момче посрдито,
да јој сањив што не рече ружно,
веће над њим стоји у миндеру,
рони сузе низа своје лице,
како бисер низ бијелу свилу.
Једна јој се суза отиснула,
те је аги лице оквасила -
скочи ага те збори срдито:
"Давор куло, остала му пуста,
лани сам те пусту начинио,
покрио те тиглом из Црнице,
па си љетос мени прокапала! "
Али аги говори кадуна:
"Ага драги, живота ми твога,
није теби прокапала кула,
већ је теби проплакала љуба."
Па почела аги кажевати
ка је санак у миндеру снила,
и овако њему говорила:

"Млади ага, драги господаре,
ако ће се што вјероват санку,
оће власи Жабљак похарати,
наше дворе огњем изгорјети,
тебе убит али обранити,
мене младу у ропство узети;
већ на ноге, аго господаре,
те истрчи на бојанли кулу
више градске демирли капије,
пали крњу, а жежи зеленку,
нек отиде јека по свијету;
умах ће ти топи окупити
сву крајину турску до Мораче
и зелена Блата дубокога;
ту зазора нема, господаре,
ти си, богме, на крајину љуту,
нико ти се подругати неће."
Ага врисну ка да се помами:
"Муч, кадуно, луде ти си главе,
лакше збори да те не зачују
моји момци, хитри витезови!
Није ријеч свилена марама
да је свијеш па у њедра туриш,
већ је ријеч једна одалица:
може поћи од устах од устах,
могу момци ријеч разасути
у кафане и на диванане;
кад зачују Турци витезови,
би се мене могли подругати
јал' ме со тим штогођ укорити
да се бојим каурске крајине,
у тврдоме граду жабљачкоме,
која нема топа убојнога,

ни кумбаре да пали махале.
Ја се граду не бојим Жабљаку
док су на њем топи огњевити,
који могу окупит крајину,
десет хиљад' од једнога гласа,
од другога Скадар на Бојану
и његову Малесију љуту:
да нам дође свијет до Дунава
и до сиња мора дебелога,
би се грдан с њега повратио,
а камоли сама Гора Црна,
ка и што се грдан повратио
Вукасовић Филип Маџарине,
и њемачки плаћени солдати
те возаху топе и кумбаре,
и са њиме листом Гора Црна.
Него мучи, не плаши се, кадо!
Сан је лажа, а бог је истина.
Ружно си се главом наслонила,
а ружно си нешто помислила."
Ал' му када опет бесједила:
"Не збор' тако, мој драги агане;
ја сам јучер на зијафет била
у јетрве, каде Дервишеве;
она ми је млада каживала
да је чула од брата Ахмета,
отка Куче посјекоше Турци
на мир божи и на вјеру тврду,
да се клети Црногорци хвале
један другом у пјане механе
да ће на град турски ударити,
поробит га, ватром попалити
и са тијем Куче осветити."

"Муч, кадуно - ага јој говори -
не мучи ме, да починем трудан!"
Ага главом на душеку клону,
кадуни се спавати не дава,
већ дохвати иглу од биљура,
поче ситно по ћерћеву вести.
У то саба зора отворила
и истекла јутарња Даница;
зовну када лагахну орфану
и пружи јој срмајли ибрика
да донесе воде из чатрње,
да Туркиња прихвати авдеса.
Скочи млада и ибрик прихвати
и отрча к дубоку бунару,
спушти хитро на чекрк узицу
и захвати воде из бунара,
па погледа пут градске капије,
Јусуф-ага ће обично спава
и с момцима караулу чува
крвавоме граду жабљачкоме;
али има што виђет орфана:
уљегли су дванаест јунаках
од ваљатне српске Горе Црне,
притиснули табљу и авлију,
Јусуф-агу ухватили жива,
свезали му наопако руке.
Кад то млада очима виђела,
потурила срмајли ибрика,
па потрча у харем кадуни.
На њу ми се разљутила када:
"Што би, кучко, змија те убила,
од шта си се тако уплашила,
а сабаје зора отворила?!"

Ал' јој млада говори орфана:
"О госпођо Јакуп-агинице,
имам ти се рад' шта уплашити!
Кад захватих воде из бунара,
бачих очи на градску капију,
ђено ага чува градску стражу,
ал' ту јада имам видијети:
улећело дванаест орловах
од кржаве ломне Горе Црне,
ухватили млада Јусуф-агу,
па га воде по градској авлији
свезанијех рукама наопако!"
Виче када и кара орфану,
да не чује млади Јакуп-ага,
док не види је ли то истина,
па отвори срчајли пенџера.
Види када - није пријевара,
но истина што каже орфана,
па ми поче питати слушкињу:
"О слушкињо, убила те гуја,
да страшнијех српскијех јунакама
што су нама у град улећели!
Један јесте на високу кулу
више тврде од града капије:
над њиме се свилен барјак вије,
прекрстио ноге под барјаком,
а у руке прекоморку држи,
пут наше је куле обратио;
а до њега други наврх куле,
црна брка ка гаврану крила:
и он шарку држи на рукама,
пут наше је куле обратио,
од ње добра нама бити неће.

Па да ти је виђети, орфано,
два проклета Срба на авлију
те чувају од града капију!
Један јесте стаса високога,
а жутога до рамена брка,
дигли му се брци на рамена,
ка соколу крила од кољена, -
и он пушку носи у рукама;
што је друго хала украј њега,
широкијех прсих и раменах,
покрио се морском тамбаринном,
испод ње му кубурлије вире,
а за њим се палошина вуче
по нашојзи мермерли авлији,
а у руке држи брешакињу.
Па да видиш, проклета влахињо,
код ђевера, млада Јусуф-аге,
код њега су два влашка јунака,
те чувају агу свезанога;
једноме су за пас пушке мале,
без никаква ножа ни анџара,
руке држи на пушке обије,
а латинку уз раме лијево -
он се с агом разговара мудро;
што је други влашић украј њега,
гарила га мрка наусница,
а љепши је од сваке ђевојке:
он је танку пушку обратио,
чека мога агу на прозору,
кад се дигне из мека душека."
Мало када главу промолила,
кад угледа друге шест јунаках,
ђено пушке држе натегнуте,

а сјели су на џебане врата,
гледе Срби заметнути кавгу.
Препаде се, паде код миндера,
више не смје причати влахињи,
већ је пита була полагано:
"Кажуј мене све редом, орфано,
е ти знадеш Србе по крајини,
који јесу овђе по имену?"
Тад служанка на пенџер измоли,
па ми поче причати кадуни:
"О госпођо, Јакуп-агинице!
Што два Срба наврх куле кажеш
те се код њих крсташ барјак вије,
оно су ти богом побратими,
арамбаше од кржаве Жупе:
једно соко Милош барјактаре
од витешке куће Јанковића,
друго јесте Ђукановић Петро;
није Петро но један у мајке,
ма не штеди живот за поштење.
Што су, госпо, два друга јунака
те шетају нама по авлији,
оно су ти ријечки јунаци:
једно јесте Радовић Периша,
који знаде кланце и богазе
од Бојане до Зете кржаве
у поноћи како у по дана,
а друго је попе Врањанине,
те на њега морска тамбарина,
а за њим се вуче палошина;
Турци су му кућу опалили,
по кући му благо покупили
и лијепо рухо и оружје,

самого је животом утека
и унио двије кубурлије,
а палаш је негђе узајмио
и проклету мрку тамбарину
од невоље, да се плаше Турци.
Што су, кадо, два добра јунака
те свезана чувају Јусуфа,
једно ти је Станковићу Кењо,
јунаштва му у хиљаду нема,
ни људскога збора ни разума:
благо младу аги Јусуф-аги,
јунак ће га свободити Кењо;
што је момак прикладни до Кења,
то је, кадо, Ивановић Преле;
кажу, кадо, хита на јунаштво,
ће се црна пролијева крвца.
Што шест Србах сједи пред џебану
те су своје пушке наредили,
то су, кадо, шест љутијех гујох
из кржаве покрај воде Жупе:
једно Иван, а друго Никола
Газиводе, кржави јунаци, -
не боје се газити по крвци;
друго су ти два брата рођена,
два Костића, сиви соколићи,
једно Милош, а друго Малиша, -
лоше мајци ће пушку оброте,
ође мајка остат кукавица;
треће су ти два добра јунака,
једно Чило, а друго Никола,
Краљевићу и Оташевићу,
које нигђе нико не претјече
ђе поштење грабе Црногорци."

Кад кадуна разумје орфану,
поче тихо Јакуп-агу будит,
свиленом га ударат марамом
по турскоме лицу и образу.
Скочи Јакуп с миндера на ноге,
па он поче карати кадуну:
"Што је, кадо, дуг те јад убио,
што ми не даш спават на уранку?!"
"Како што је, мој агане драги:
Срби су ти Жабљак освојили,
притиснули табљу и авлију,
бојну кулу, демирли капију;
ако ли ми, ага, не вјерујеш,
ти погледај Милош барјактара
ђе попео крсташа барјака
на бедему на највишу кулу."
Кад кадуну ага разумио,
скочи брже а покличе момке:
"На ноге се, моји соколови,
Срби нама Жабљак уграбише!"
Па полеће харему високу
на највишем боју и пенџеру,
а дохвати сјајну брешакињу,
на коју су дванаест павтамах,
од жежене срме саливене,
којано би оклоп проломила,
а камоли прси у јунака;
па отвори срчали пенџера
и окрену танку брешакињу
на сокола Станковића Кења;
доиста га убити оћаше
да ми ага пушку не подиже:
препаде се, чудит му се није,

да Јусуфа брата не убије.
У то српске пушке запуцаше,
Јакуп-агу љуто обранише,
сломише му ногу у кољено.
Рањен Јакуп момке повикује;
- а што ћу ви лакрдију дуљит -
по граду се кавга затурила:
Срби држе бедем и авлију,
по бедему куле свеколике;
Турци су се у харем тиснули
те се бране огњем из пушаках.
У то Турком индат прискочио,
сто тридесет влахах и Тураках,
а пред њима ага Дервиш-ага,
брже уз град стубе прислонише,
па ми одсвуд Турци јуришише.
Ал' се мушки бране Црногорци,
лете они бедемом од града
ка дванаест сивијех орловах
када лете по јелових гранах,
туку Турке и крв проливају,
не дају им ока отворити,
а камоли града освојити.
Од града се Турци одмакоше
те у варош опет уљегоше.
Мало стаде, не би николико,
док ево ти листом Подгорица,
а пред њоме сваке поглавице,
све ћу ти их по имену казат:
прво ти је Лекића спахија,
за спахијом Бибезић кадија,
а за њима два Османагића,
Смаил-бего и Сулејман-бего;

за безима два брата Крнића,
Ибро Аљов и с њим Јусуф-ага,
а за њима Смаил-ага Бешлић;
за Смаилом Абдул Ђечевића;
за Абдулом Усеин Аџића,
а за њима беже Абдовићу,
а за бегом Груда барјактаре,
Баџ-Вуксане и с њим Хак-Шабане;
а по страни иду двије силе,
Кинковићу и с њим Дрицковићу,
од силе се м'јешати не оће,
ни с Турцима упоред одити:
Бајрам иде пјешке на ногама,
а Кинковић на коња кулаша,
зликотци се један другом хвале
колике ће који посјећ главе;
турска сила, махнити бјесови,
оставили силна Драгањића,
те за њима алај-барјак носи,
за барјаком листом Подгорица:
шест стотинах крвава јунака,
три стотине Груде крајичнога;
три се хале за свом војском вуку,
не би двије пушке дотуриле:
Авдо Куфак, за њим Ахмед-баша,
за Ахметом Ђукица Мурате;
ал' се војске држати не могу,
турска их је рђа преклопила.
Ах, нека их, да их бог убије!
Што не сједе, рђе крмељаве,
но су ћори узели батине
да с њом бране цареве крајине;
кад не виде друмом трпутати,

ка ће виђет кавгу заметати,
кад не виде, што дома не сједе,
него иду да се смију Турци,
и за њима ђеца халакају!
Дође сила турска свеколика, -
тек што бјеше починуло сунце
у жабљачку варош поноситу;
па сједоше турске поглавице
и господски онђе вечерати;
око града уредише војску,
кад јој реку, да на град ударе.
Него среће нуто какве ти су
црногорски у граду орлови!
Кад мишљаху да ће погинути,
онда њима вељи индат дође,
вељи индат Ријечке Нахије,
три стотине љута убојника,
а пред њима Филипе сердаре
и Грујица кнеже Лопичићу.
Поглавице војску разредише:
једну даше Љешевићу Вуку,
да с њом удри од источне стране
и пробије пут градске капије;
другу храбру попу грађанском,
да с њом удри од сјеверне стране,
да похита пут градске капије
да се сrete с Љешевићем Вуком;
трећу себе војску оставише;
поглавице с војском обрнуше
проз тијесне кланце и сокаке.
Кад удрише одсвуд Црногорци,
зајечаше пушке на стотине, -
ту не знаде један за другога,

ко погибе, ко ли жив остаде!
Витезови млади Црногорци
проломише Турке у сокаке,
доиграше на градску капију;
на њу први од свакога дође
сиви соко Љешевићу Вуче
са десетак одбране момчади;
како дође, тако га познаше,
отворише Жабљаку капију,
Црногорци у град уљегоше.
У то сила турска наринала,
три хиљаде љута убојника
Малесије из Зете простране;
а одовуд сила црногорска:
Цеклињани, храбри витезови,
Љуботињци на гласу јунаци,
а пред њима попе и Шутане,
Добрљани и с њима Грађани,
којино су одвазда јунаци,
и остала Ријечка Нахија;
Цетињани, соколови сиви,
а пред њима сердар Мартиновић.
Ту се двије силе ударише,
по вароши огњем жестокијем.
Него турска сила узмакнула,
у тврде се куле затворила,
ал' зафајду, драги побратиме!
Црногорци варош опколише
и у куле Турке затворише;
с једне стране сташе бити Турке
огњенијем топом и лубардом;
с друге стране јуришају често
на кржаве куле по Жабљаку.

Три дана се све једнако бише,
ноћи, дневи нигда не престаше;
ал' четврти снажно ударише
на сараје Омерћехајића;
изагнаше из сараја Турке,
по сарају покупише благо,
чоху, свилу, срмајли оружје,
и сараје огњем упалише.
Кад сараје огњем опалише,
одмах они зорно ударише
на сву варош и бијеле куле;
Пашовића куле попалише,
Пашовића и јошт Зеновића,
у њих многе Турке погубише
и велики шићар уграбише.
Ал' се не да ага Перкочевећ,
Перкочевећ и с њим Муминовећ,
већ се љуто из затвора бране;
Срби су им огњем навалили
и сијена много нанијели,
па их жегу зивтом и барутом,
доклен огњем ишћераше Турке,
Муминове попалише куле
и бијеле куле Харапове.
Када Срби Жабљак похараше,
поробише, многу крв пролише,
онда градске Турке изведоше,
а пред њима диздар Јакуп-агу,
те ми Турке из ропства пустише,
без оружја, чохе и чибуках,
и њихове велике хареме,
справише их шехер-Подгорици;
а они се натраг повратише

и с Жабљака топе одвезоше,
Јакупове дворе упалише
и остале по бедему куле.
У том боју погибоше, друже,
Црне Горе многи соколови; -
ма што бјеху два добра јунака:
Мартиновић из Цетиња Иво,
Црне Горе хитра перјаница,
и делија Митар барјактаре
од крвава Села Добрскога! -
нека гину, весела им мајка,
њихове ће душе царовати,
јер су живот за поштење дали
и освету браће и племена
од Турчина, стара безвјерника!

Погибија Бећир-Бега Бушатлије

(1839. год. 15. јунија)

Закукала црна кукавица
насред тврда Скадра на Бојану,
ђе су досле многе прокукале
од србаљске руке и оружја.
А кад кука, не веселила се?
Баш кад јој је вакат и вријеме,
о несрећном дневу Видовоме!
То не била, богзна, кукавица,
већ љубовца, бега Бушатлије.
Ако кука, јест јој и невоља;
није много доба ни времена
откад му је постала љубовца,
а сада је црна кукавица:

бег се спрема на цареву војску,
спрема бега паша Хасан-паша,
спрема њега с војском на Брђане,
и даде му војске шест хиљадах,
Арбанаса, убојника љута,
бескућника и безобразника,
од зла оца, а од горе мајке,
који нема куће ни баштине,
до у појас свијетло оружје
а на раме брешке и латинке;
још му даде војску од низама,
а низама четири табора,
за низамом убојне топове,
а за њима зиле'и борије,
и добоше што замећу кавгу,
од страшљивца те граде јунака.
Дивно паша бега сјетоваше:
"Бећир-беже, мој соколе сиви,
хајде мудро, не погини лудо,
чувај своју главу на рамена
од Србина, турског душманина!
Хајде с војском варош Подгорици,
ту ћеш с војском конач учинити,
а ујутро рано подранити;
с собом узми варош Подгорицу
и њезине околине љуте,
хајде с војском Спужу на крајину,
ту ћеш табор с војском учинити.
Па отоле удри на Брђане,
попали им села по ћенару,
а посјеци брдске крајичнике,
а пороби робље по крајини;
зароби ми младијех робињах

што су згодне за харема мога;
добро знадеш, беже Бећир-беже,
ја сам Турчин на свему поклапан,
понајвише на младе робиње, -
доведи их Скадру на Бојану!"

И још га је паша сјетовао:

"Бећир-беже, турска поглавицо,
када кћенеш с војском ударити,
ударити каурској крајини,
напред пусти Малесију љуту,
за њом стави низам у параду,
солдатију све у дуге врсте
да су тврђе плећи Арбаније,
за низамом убојне топове."

Бећир-бег се паши поклонио:

"Хвала, пашо, мили господару,
ја ћу тебе дивно послушати,
а љепше ти поса оправити:
попалићу каурске крајине,
а посјећи брдске крајичнике,
а поробит робље по крајини,
харем ћу ти робља напунити,
све ђевојком и невјестом младом,
то јест жеља од мога рођења;
шест пашах сам досад престојао
у бијелу Скадру на Бојану;
свакојег сам по реду молио
да ми даде војску и захиру
да ударим с војском на Брђане,
не би ли ми бог и срећа дала
да осветим главу везирову, -
мога стрица Махмута везира,
кога су ми они погубили

и затрли оџак Бушатлића, -
а ти ми је без ријечи даде;
хвала тебе и господству твоме! "
Па он крену силновиту војску,
навезе је на Блато широко,
а извезе пољу Ћемовскоме;
с војском варош Подгорици дође.
Ту је с војском конак учинио,
а ујутро рано подранио;
успут узе варош Подгорицу
и њезине околине љуте,
с војском Спужу на крајину пође.
У Спуж с војском табор учинио
и ту стао за неђељу данах:
сваки данак пуштаваше војску
на Пипере и на Мартиниће;
ал' се лако не дају Брђани,
већ се бране храбро и витешки,
особено храбри Мартинићи
и Стијена, крвава крајина;
сваки данак бој огњени бију,
сваки данак, а све без престанка.
Није шала, драги побратиме:
у Стијену и у Мартиниће
има бројем педесет јунаках,
што је мртва и што је рањена,
све бирана лакца и момчета,
без остале брдске покрајине.
Кад неђеља напуни се данах,
уранио беже Бушатлија
пређе зоре и бијела дана,
те пустио у војску телала:
"Ко је коњиц, коње хазурајте,

а пјешаци притеж'те опанке,
јер хоћемо јутрос ударити,
ударити с војском на кауре!"
Похиташе пјешци и коњици,
по сриједи пушке дохватише.
Ту ми беже разређује војску:
једну даде Хоту Асан-аги,
буљубаши од све Малесије,
дв'је хиљаде Малисора љута,
и даде му Лекића спахије
и спахину војску свуголику
да он удри на село Јастребу;
другу војску бјеше оставио,
оставио низам уређени,
на бријегу ријеке Сушице, -
за низамом убојне топове
и за њима зиле и борије;
а бег трећу обрнуо војску,
с њом обрну пут села Косића.
Велика је сила у Турчина,
све је поље војска притиснула:
од ријеке Зете до Сушице,
над војском се вијаху барјаци
како љетни по небу облаци!
Једанак су војске удариле:
кад бегова на село Косићу,
тад агина на село Јастребу.
Одма војска бјеше опалила,
попалила чобанске стајнице,
али села опалит не могу,
јер сељани села не даваху,
већ у ендек тврди запанули, -
бране села огњем из пушаках.

Ал' је мука и невоља љута!
Арбанаси силни насрнули,
жељни главах, а жељни оружја,
жељни пљачке, а жељни плијена,
и бог знаде - одољети ћаху
и јошт многа јада починити,
него мала помоћ прискочила,
помоћ мала, ма срећа велика, -
прискочило тридест Брајовићах,
све војника, све једнога лика,
те са стране они ударише
на Хасана, од Хотах главара,
на спахију и њихову војску.
Кад то виђе ага Хасан-ага,
мњаше ага да је поточ виша,
да приспјеше брдски крајичници,
препаде се, да га бог убије,
те побјеже натраг без обзира,
а за њиме Лекићу спахија,
а за њиме сва њихова војска;
издадоше бега Бушатлију,
издадоше, црн им образ био!
Ал' не бјежи беже Бушатлија
нит' његова љута Арбанија,
већ јуриши беже без престанка
да попали села по крајини,
како што се паши захвалио.
У то друга помоћ прискочила:
од малога села Туриоца,
Загарчани и покрајвођани
и Лакићи, љути убојници.
Слећеше се триста крајичниках
и на бега сложено ударише -

бој се бије, и гину јунаци;
пала тама Косовијем Лугом
од брзога праха и олова,
од стајницах те подждили Турци, -
бој огњени траја два сахата;
кад у трећи сахат уљегоше,
онда Срби бога споменуше
и сви сложено пушке опалише,
а пламене ноже повадише,
па у Турке јуриш учинише.
Ту се проли крвца од јунаках
како бурна киша из облаках,
ту јаучу мртви и рањени:
неки вичу: "Леле њему, мајко!"
неки веле: "Прихвати ме друже,
каури ми посјекоше главу!"
неки куне пашу Асан-пашу:
"Авах, пашо, ранах допануо,
што нас посла на љуте Брђане, -
затријеше твоју Арбанију!"
Турци вуку мртве и рањене
пут крвава Спужа на крајину,
а Брђани своје не гледају,
већ једнако бојем јуришају.
Ту искочи момче од Брђанах,
Мирко Томов од села Лакићах,
с голим ножем у бијелој руци
и ухвати живога Турчина -
Диздаревић бега Насу-бега,
под пусатом и свијем оружјем,
и бегову одсијече главу.
Бјелопавлић разагони Турке
како вуци у планини овце,

и нагнаше бега Бушатлију,
око бега сто и тридест других,
на обали Зете валовите;
дочекаше јадни Мартинићи
с оне стране студене ријеке
и на Турке огањ оборише;
с ове стране љути крајичници
с ножевима у бијеле руке.
Ту ми друго момче искочило,
а на име Грујичин Кезуне
с голим ножем у бијелој руци,
и ухвати бега Бушатлију
на витеза хата под оружјем;
тако Кезу бог и срећа дала,
те му беже ране не удари,
а он бегу главу откинуо;
друго момче хата дебелого,
треће момче свијетло оружје.
Па ми треће момче искочило,
од малога братства Калезићах,
а на име Радовић Новица;
а какав је, весела му мајка,
наусница нема ни брковах, -
нема њему до шеснаест љетах,
вељу пушку у бој не понио,
осим једну малу за појасом;
он на љуту змију нагазио,
на Турчина Малића ћехају,
буљубашу од све Тосканије,
који се је потежио, курва,
и довео Тоскалију љуту
да он хара Србе по крајини.
Он Турчину загон учинио,

но га Малић сабљом дочекао,
на Новицу вранца наћерао;
но се момче листо намјерило:
уви му се под коњем витезом
те му Турчин не посјече главу.
Сину момче као змија љута,
уграби му иза сабље руку,
а низ хата нагнуо ћехају,
а упири своју пушку малу,
те Малића погодио дивно -
саломи му чело под саруком.
Паде Малић с вранца дебелога,
Новица му сабљу уграбио
и с њом му је главу откинуо.
Крајичници, соколови сиви,
у остале јуриш учинише,
ту педесет главах посјекоше;
осамдесет осталих Тураках
у ријеку Зету поскакаше.
У то стаса ћенар и крајина,
стаса, побро, хиљада момаках
од племена бјелопавлићкога,
дотрчаше браћи у помоћи;
ал' зафајду, драги побратиме,
јере Турци бјеху измакнули
и у Спуж се тврди затворили;
а они се натраг повратише,
искићени турскијем главама
и с многијем турскијем оружјем.
Ту се поточ саста и војници,
из три пута шемлук учинише,
па погипшу браћу укопаше.
Главе турске носе на Цетиње

те Цетиње с њима искитише.
Ал' витези даре задобише
за њихову храброст и јунаштво:
задобише од срме медаље,
то је дика у свијет војника -
нек их носе, нека се поносе,
јер су они крило од крајине,
од крајине крвљу обливене!

Удар на Салковину

(1840. год. 9. септембра)

Бијела је покликнула вила
саврх Весца, брда високога,
тер кликује у питому Жупу,
у Рваше, у село крваво,
а на име Љешевића Вука:
"Почуј мене, Љешевићу Вуче:
ако пијеш у механу вино,
на љуте ти ране излазило,
ако лежиш у постељи с љубом,
остала ти љуба удовица!
Устај, море, часа не почаси,
ево на нас иде силна војска,
а пред војском три турска сердара:
једно ти је ага Хакан-ага,
за њим војске четири хиљаде,
Арбанаса, бирана јунака;
а друго је Мехмеде спахија,
за спахијом војске дв'је хиљаде,
Подгорице и Зете простране,
и с њим Груде, брдо убојито;

а треће је Мехмед капетане
од крвава Спужа на крајину,
за Мехмедом хиљада Тураках,
баш хиљада влахах и Тураках.
Силна се је војска окренула,
на Морачу брода пребродила,
у Жабљаку око учињела:
сад ће удрит на село Додоше
и Додоше огњем попалити,
а додошко робље поробити."
Када Вуче разумио вилу,
он латинку пушку дохватио,
па истрча пред бијелу кулу,
пушком меће а из грла виче,
те кликује ђецу Рвашане,
Рвашане и друге Жупљане:
"На ноге те, соколови сиви,
истини ми гласи допадоше
е ће на нас Турци ударити,
ударити на село Додоше;
већ на ноге, да их дочекамо
и да с њима крвцу пролијемо,
да Додоше село обранимо
и крајине образ сачувамо."
Скочи Вуче, часа не почаси,
а за њиме ђеца Рвашани,
Рвашани и други Жупљани,
бројем управ сто и тридест других,
све пушкара и љута бојника;
брзо пошли како соколови,
у свануће на Додоше дошли.
Тек што Вуче на Додоше дође,
пушком меће а из грла виче,

а на име Јанковић Мрђена
и остале листом Додошане:
"На ноге се, моји витезови,
Турци ће нам сада ударити,
да поштено Турке дочекамо!"
Листом ђеца на ноге скочише
и бојничке пушке дохватише.
Таман саба зора отворила
и јутрења истекла Даница,
турска војска бјеше ударила
низ широко поље Салковину,
пут Додошах загон учинила;
Цеклињани војску дочекаше
са живијем огњем из пушаках;
бог им даде и срећа јуначка,
у први мах омесише добро
те побише војсци калаузе.
Од крви се Турци узмакоше:
Цеклињани јуриш учинише,
Каратуну воду пријеђоше,
пустише се у поље широко,
тер се бију боја са Турцима.
Пушка грми, крв се пролијева,
кликују се момчад по јунаштву!
Ал' је мука и невоља љута
на јунаке пала Црногорце,
мало их је, а много Тураках:
двјеста других са седам хиљадах
да бој бију у поље широко.
Но ће помоћ бога великога
и јуначко срце и прегнуће,
ту се надај добру и поштењу!
Момчад љута бојем приврућила,

мало пољем узврнуше Турке,
гине Турчин нигда не престаје,
ал' не дају уграбити главе,
него Србе огњем одбијају.
Но искочи соко из Србаљах,
сиви соко Љешевићу Вуче,
у Турке је загон учинио
да уграби главу арбанашку.
Арбанашке пушке запуцаше
и убише Љешевића Вука.
У то момчад јуриш учинише,
с сваке стране како соколови,
преко поља поломише Турке.
Турци бјеже главом без обзира,
вуку с собом мртве и рањене;
ћерају их момчад црногорска,
до на Врбиш доћераше Турке
под кравим градом жабљачкијем.
Ћаху бјежат Турци без обзира,
но жабљачке буле излазише,
укорише три турска сердара:
"Пи, сердари, женске страшљивице:
будили сте силу сакупили,
сакупили ћенар и крајину,
седам хиљад' љуте Арбаније,
што бјежите главом без обзира!
Не ћера вас но двјеста момчади
од Додоша и краве Жупе!
Како ћете Жабљак оставити
и несрећно робље у Жабљаку?"
Кад то чуше турске буљубаше,
изједе их укор и срамота,
тере натраг силу повратише

и жестоко са њом ударише
низ криво село Салковину.
Ал' да видиш Србах витезовах:
не шћедоше бјежат пред Турцима,
но се кољу како мрки вуци;
соколи их Мрђен поглавица:
"А, момчади, моји соколови,
спомен'те се лањскога јунаштва
кад удари силна турска војска
на краву Косовоме Лугу,
ка крајине наше кидисаше,
и витешки Турке разагнаше
и бесмртно име задобише!"
Бој се бије, а крвца се лије,
а јаучу мртви и рањени.
У то ага Хасан-ага викну:
"Арбанијо, црн ти образ био,
ђе ми данас задоби срамоту,
бој бијући са шаком каурах
под тврдијем градом жабљачкијем,
ђе гледају буле и кадуне -
не уграби свијетла оружја
ни посјече главе црногорске!"
Арбанија љута кидисала,
Цеклињане мало подагнаше,
до кућиштах кроза Салковину;
ал' не бјеже шест љутијех гујах
и за њима двадесет момчади,
већ јуначки они ускочише
у кућиште на дно Салковине
под тврдијем градом жабљачкијем:
прво бјеше Милош барјактаре,
друго бјеше Савићев Дајица,

треће бјеше Шутановић Нико,
а четврто Савићевић Раде;
пето бјеше попе Дајковићу,
оно шесто Јанковић Крцуне.
На њих удри љута Арбанија.
Кућиште је војска опасала,
ал' се мушки бране Црногорци,
Турке бију никад не престају;
не дају се примаћ до кућишта,
а камоли освојит кућиште.
У то доше три турска сердара
и на војску ршум учинише.
У то сила махом кидисала
за кућишта руком дохватила,
похваташе пушке црногорске,
похваташе пушке за грлиће.
Љута ти је мука одољела,
у муку се познају јунаци:
неки мичу за пушке дугачке
да им пушке не унесу Турци;
неки лете како соколони,
носе мале пушке у рукама,
од аргата трче до аргата
те ми Турке бију кроз аргате;
неки бране зиде од кућишта
да у њему не ускоче Турци;
пушке пунит не имају када,
већ се бију пушкам' врзимице:
двоје вратах на пусто кућиште,
те бијесна сила кидисала.
Запуцаше пушке арбанашке:
прва пукла те је погодила,
погодила Николина Јова,

лудо д'јете, али змију љуту,
остала му мајка самохрана,
а кроз Јова Богдановић Луку, -
оба пали један сврх другога;
у то многе пукле арбанашке:
преко зида и кроз двоје вратах
још тројицу намртво убише
и шестину раном обранише -
десет пали један сврх другога
у кућишту од огња турскога.
Но да видиш и више невоље:
клети Турци боље кидисаше,
у кућиште огањ утурише,
два остожја сламе запалише,
кућиште се димом замаглило.
А назреше љути Арбанаси
неколика мртва и рањена,
на врата ти јуриш учинише;
ту Ник-Ђека први кидисао,
са Мирашем братом рођенијем
од хотскога брда ваљатнога, -
с голим ножем на бијела врата.
Но га љута змија сусретнула,
љута змија Савићев Дајица,
па Турчину био бесједио:
"Арбанасе, курвино копиле,
не напријед, немаш куд овамо,
није ово мртва турска раја,
него љута момчад црногорска, -
остаће ти мајка кукавица!"
А упири свијетлу латинку,
те Ник-Ђеки срце опалио;
у то пукле неке црногорске,

и Мирашу срце опалише:
пала браћа један сврх другога,
оба мртва на праг од кућишта;
а загна се Милош барјактаре,
у кућиште Ђеку увукао,
ваљатну му главу откинуо;
па се загна Турчинов Дајица
и Мирашу главу откинуо,
откиде је на праг од кућишта.
Арбанаси опет кидисаше
на обоје вратах од кућишта;
но цеклинске пушке запуцаше.
Арбанасах пет шест превргоше,
с мртвијема врата затворише.
Но се загна попе Дајковићу
са соколом Јанковић Крцуном,
двије турске главе посјекоше,
посјекоше на праг од кућишта;
од кућишта одагнаше Турке.
А у томе друга срећа била:
Цеклињани помолише војску
низ широко поље Салковину.
Да ти се је нагледати, друже,
како бјеже три турска сердара
и за њима љута Арбанија
низ широко поље Салковину;
ћерају их момчад Цеклињани,
док у Жабљак ућераше Турке.
Под Жабљак се момчад искупише,
у три пута шенлук учинише,
па од боја мало^починуше.
Но дозива Савовић Бојица
Хујк-Јусуфа, хотскога главара:

"Добро јутро, Хујко побратиме!
Како ти је на уранку било,
бој бијући низа Салковину
с ово мало цеклинске момчади?
Јесу ли ве како дочекали?
Јесу ли ви мяса преправили,
да се дома празни не враћате?"
Одговара Хујко са Жабљака:
"А бога ми, мио побратиме,
поштено нас момчад дочекаше,
доста нама мяса преправише;
што ћу крити када ће се знати;
сто и двадест мртва и рањена,
све бирана момка и бојника,
међу њима Лекића спахију;
но те молим, мио побратиме,
браћу Хоте мене повратите
на кућиште те сам оставио,
и кажи ми што је тамо било!"
Но Бојица њему одговара:
"Не могу ти браћу повратити:
обичаја није на крајину
да се врћу мртве тјелесине;
а што питаш, право ћу ти казат,
што сте нама квара учињели:
једнога сте убили сокола,
баш сокола Љешевића Вука,
и још друге шесторо момчади,
и десетак раном обранили,
а шићара узели нијесте
до по пушке Милош барјактара.

Освета Јакше Капетана

(1844. год. 8. марта)

Бијела је покликнула вила
с Стологлава извише Сушице,
кличе вила селу Загарачу,
а на кулу Јакше капетана,
баш Илију брата Јакшинога;
овако му вила бесједила:
"Зло га сио, Рамовић Илија,
и испио у механи вино!
Знаш, Илија, што је пријед било:
докле Рамо у животу бјеше,
бјеше страву на Турке турио,
два цара града затворио,
Подгорицу и Спужа крвава;
бјеше њине скеле затворио,
по друмовма зулум учинио,
све их турском крвљу оскврнио,
не смијаше њима испанути
изван града ловца ни трговца,
хаирџије нити шићарџије;
мићаху га турски капетани,
шиљаху му вина и духана,
и фишека, захире јуначке;
шиљаху му буле бошчалуке
да мирује Рамо од Тураках.
Кад умрије Лазаревић Рамо,
на вјеру вас посјекоше Турци,
посјекоше Јакшу капетана,
Рамовога најмлађега сина
(Јакша бјеше нејако дијете,
ама бјеше пиле од сокола),

посјече га Рњо барјактаре
и скиде му свијетло оружје -
ваљаше му блага десет ћесах.
Већ на ноге, Рамовић Илија,
те окупи неколико војске,
свети брата Јакшу капетана!
А ево ти згода превелика -
ако будеш јунак од јунаштва
биће твоја, ако бог да, рука:
минули су крвави Спужани
ка тврдоме Скадру на Бојану
у везира паше скадарскога
да му ишту Арбанију љуту,
да ударе на вашу крајину;
пред њима је оца Хусеине,
мудријега нема на крајини
у три града и три пашалука,
а за њиме Рњо барјактаре,
љуће змије у Тураках нема,
а за њиме четрдест Спужанах,
све бирана момка и јунака."
Кад Илија разумио вилу,
скочи јунак на ноге јуначке,
и у руке узе цефердара,
па отиде у племе Комане,
на бијелу кулу Новакову;
и у кулу налази Новака
и сокола Куја Марковића
ђе ми мрко испијају вино.
Илија им божу помоћ дава,
они су му бога прихватили;
па им поче причати Илија
што је њему говорила вила.

Када чуше два добра јунака,
устадоше на ноге јуначке,
окупише педесет Команах;
а Илија пође Загарачу
те окупи педесет јунаках.
Отидоше у коловоз тврди,
на друм тврди два крвава града,
западоше око друма пута
по двојица и по четворица,
по петина и по двадестина:
од кржаве на Дољану куле
а до моста Осман-капетана
друм је цио чета ухватила.
Мало стаде, не би николико,
док ево ти спушке серхатлије
а пред њима хоџа Хусеине;
а за хоџом Рњо барјактаре,
а за Рњом Бектешевих Зеко.
Но кад на мост наступили Турци,
рече тако оца Хусеине:
"О Рњице, спушка перјанице,
да идемо, Рњо, стрампутице:
ја се бојим чете црногорске,
хоће на друм нама ударити."
"Ха, не бој се, оцо Хусеине:
докле ти је Рњо барјактаре,
око њега бирани Спужани,
не смије ни чета ударити;
кунем ти се дином и иманом
и нашијем постом рамазаном,
рад би био да ударит хоће,
дако би ме срећа нанијела
на курвића Рамовић Илију,

да му сабљом посијечем главу
ка сам му је брату посјекао."
То Илија и слуша и гледа;
у јунака пуче срце живо,
од образа ужди цефердара,
те погоди Рња барјактара;
паде Рњо низ коња алата,
а припаде Симо барјактаре
те Рњину уграбио главу.
Кад остала виђела дружина
ђе с' свадише до два барјактара,
одсвуд танке пушке запуцаше:
халакнуше ђеца Загарчани,
Загарчани и с њима Комани.
А што ћу ти лакрдију дуљит:
од крвава моста с коловоза
до Дољана, турске карауле,
петнаест им главах посјекоше
и двадесет жива ухватише,
те Турцима главе посјекоше,
а христјане на аман пустише, -
не кћеше их посјећ Црногорци.
Од Србаљах мало ко погибе,
од Тураках нико не утече
до срамотна Дуровића Зека.
Нека бјежи крмска потурица
да се хвали Спужу на крајину
како није издао дружину!
Црногорци натраг отидоше,
унијеше од Тураках главе,
и свијетло турачко оружје,
осветише Јакшу капетана
и пребише прве за потоње:

два сокола једног за другога -
турачкога Рња барјактара
за нашега Јакшу капетана,
а Пепића оцу Хусеина
за попова сина Милутина;
а остале сератлије турске
нек пребију за кога им драго!

[[Пројекат Растко Цетиње](#) | [Промјена писма](#) |
[Претраживање](#) | [Мапа пројекта](#) | [Контакт](#) | [Помоћ](#)]
/ [Пројекат Растко Београд](#) /